

НОТАТКА ПРО МАЙБУТНЄ ПОГРУДДЯ БОЛБОЧАНУ І ВИЗВОЛЕННЯ НИМ КРИМУ

Опубліковано: *Гай-Нижник П.* Нотатка про майбутнє погруддя Болбочану і визволення ним Криму // Павло Гай-Нижник - доктор історичних наук. Особистий сайт. - 2020. - 16 вересня [Електронний ресурс] Режим доступу: http://hai-nyzhnyk.in.ua/doc/2020doc_notatka-bolbochan.php

У Києві на вул. Січових стрільців незабаром планується відкриття погруддя П.Болбочану. Чудова новина. Як відомо, буде й напис: "Петро Болбочан. Полковник Армії УНР. Визволитель Криму". Проте тут є нюанс щодо історичної правди.

Так от. Полковником він став в Армії Української Держави і саме тоді обороняв наші північні кордони. Тож справедливо було б написати: Полковник Армії УД та УНР.

Щодо визволення Криму. Це - міф. Відносно успішний похід на Крим - правда. Операцію про похід на Крим розробляв Генштаб на чолі з полк.О.Жуковським. Крим ніхто не обороняв, тому й ніяких битв за Крим не було. Більшовики самі його залишали, згідно з Брестським договором і туди спокійнесенько просувалися німецькі війська, які чемно дозволили українським підрозділам першими заходити у певні місцевості (як, до речі, свого часу і в Київ). Був бій з "червоними" китайцями і зі зграйкою матросиків на Перекопі, який більшовицькі залишки покинули після кількох залпів саме німецької артилерії... Коли ж їм (німцям) ці ігри набридли, усе було припинено. Без проблем і інцидентів. От така проза історії.

Додам і трошки фактів. За Кримську операцію слід дякувати не одному Болбочанові (як у нас люблять обирати кумирів), а щонайменше кільком особам: О.Жуковському, О.Натієву, П.Болбочану, В.Сікевичу, О.Алмазову та ін. Щодо Кримської операції (коротко). У березні 1918 р. загоны О.Натієва були виведені з Києва на Катеринославщину, а потім до Харкова, де він став командиром щойно сформованого Запорозького корпусу. П.Болбочан та О.Шаповал у складі корпусу очолили відповідно 2-й Запорозький піхотний полк та 3-й Запорозький ім. гетьмана Б.Хмельницького піхотний полк. Протягом квітня, поки німецька таємна дипломатія вирішувала долю українського уряду, військовий міністр

УНР О.Жуковський без погодження з союзним командуванням підготував і видав наказ про здійснення операції з захоплення Криму і Чорноморського флоту. Для цього зі складу «Запорізької дивізії Осібної армії» за наказом по військовій офіції УНР №28 від 8 квітня відокремлювалася (фактично ж сюди увійшов майже весь особовий склад) кіннотна бригада О.Натієва. Наступ Кримської (за іншими джерелами – Севастопольської) групи бригади розпочався ударом з району Харкова через Лозову на Олександрівськ. Тут група, до складу якої входили 2-й Запорозький полк підполковника П.Болбочана (командир групи), Кінногайдамацький полк полковника В.Петріва, 2-й гарматний полк полковника В.Сікевича, бронедивізіон сотника Болдирєва, кінногарматний гірський дивізіон полковника О.Алмазова, поповнилася кількома підрозділами з легіону Українських Січових стрільців австро-угорської армії, що вели наступ з Правобережжя. 19 квітня на бік Кримської групи перейшов Гуляйпільський полк на чолі з прапорщиком А.Волохом, який підняв повстання проти свого червоногвардійського командування, зокрема – комісара полку Н.Махна. Українські війська зламали опір червоногвардійських загонів у Мелітополі, 21 квітня вони без бою увійшли до Сімферополя, потім – до Алушти та Бахчисарая і мали намір наступати на Севастополь. Але в той час прибулий до Сімферополя штаб 52-го німецького корпусу звернувся до отамана О.Натієва з вимогою пропустити вперед німецькі війська, які ще 18 квітня оволоділи Перекопом і, швидко долаючи незначний опір збройних осередків Радянської Республіки Тавриди, просунулися вглиб півострова. 1 травня німці зайняли Севастополь. Цьому сприяли українські частини, які 22–23 квітня відбили контрудари червоних військ, а 25–27 квітня закріпилися в Сімферополі, Євпаторії і Джанкої, висунулися до Ангарського перевалу і Феодосії.

Більше того, ніякого визволення Криму не відбулося, позаяк у ньому було встановлено німецьку владу (української не було навіть номінально), а невдовзі там "керував" ген.Сулькевич. Яке ж тоді визволення Криму? Крім того, де-юре Крим навіть не був територією УНР (ні в III-му, ані в IV Універсалах Центральної Ради, ні у Берестейському договорі, ані в Конституції УНР він не значився частиною Республіки)...

Може не варто іти російським шляхом і прибрехувати в історії на угоду комплексам малоросійства ура-патріотів й не смішитися потім на

публіці висловами типу "визволитель", "великий полководець" та плодити фейки чи напівфейки тощо. Адже тоді виникає логічне питання: де були ці видатні новітні "Наполеони" і "Македонські" ще два місяці тому, коли залишали місто за містом перед купкою більшовиків у грудні 1917-го - січні 1918-го без німців, де вони були потім у 1919-му і т.д. та чому ми не перемогли і не зберегли державність з такими видатними полководцями, прозорливими політиками та геніями державотворення тощо.

Адекватна оцінка власного минулого є першою ознакою самодостатнього суспільства і здорової історичної пам'яті народу, що відбувся та позбувся постколоніальних травм і комплексів...

Що ж до самого П.Болбочана, то ця особа, що була одним з найкращих військовиків в українській армії й мало розумілася на політичних інтригах (за що й поплатився життям), безумовно заслуговує на належне вшанування та вдячність нащадків.

Тож, вважаю, що оптимальним був би напис:

"Петро Болбочан. Полковник Армії УД та УНР. Захисник України".

P.S. I, до речі, про алогізм дій і рішень наших шанувальників історії (чи хто там визначає такі речі): чому погруддя П.Болбочану має бути встановлено саме на вул.Січових стрільців, до яких він не мав жодного стосунку, а не на вул.П.Болбочана?

© П. П. Гай-Нижник

16 вересня 2020 р.